

Piotr Szkutnik

Regionalny poradnik genealogiczny - stan zachowania ksiąg metrykalnych parafii rzymskokatolickich w gminie Uniejów

---

Biuletyn Uniejowski nr 1, 177-187

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Piotr SZKUTNIK*

**REGIONALNY PORADNIK GENEALOGICZNY –
STAN ZACHOWANIA KSIĄG METRYKALNYCH
PARAFII RZYMSKOKATOLICKICH
W GMINIE UNIEJÓW**

Genealogia w ostatnich latach staje się coraz bardziej popularna wśród Polaków. Termin ten najczęściej kojarzy się z poszukiwaniem danych o przodkach oraz krewnych. Odtwarzanie przeszłości rodziny często wykracza poza ustalenie więzów pokrewieństwa i powinowactwa. Uczestnictwo przodków np. w powstaniach, wojnach, emigracjach zachęca do bliższego poznania wielu wydarzeń z historii Polski i powszechnej. Wpływ na popularyzację genealogii amatorskiej mają ukazujące się od lat 90. XX w. publikacje¹. O skali tego zjawiska świadczy zakres poszukiwań genealogicznych prowadzonych najczęściej przez genealogów amatorów w archiwach². Wyrazem zainteresowania społeczeństwa tą nauką pomocniczą historii są powstające towarzystwa genealogiczne, np. Towarzystwo Genealogiczne Centralnej Polski w Łodzi³.

Utrwalanie i pogłębianie wiedzy o powiązaniach genealogicznych mieszkańców to ważny element historii rodzinnej i regionalnej, bliski także społeczności

---

* Piotr Szkutnik, dr, adiunkt, Katedra Historii Historiografii i Nauk Pomocniczych Historii, Wydział Filozoficzno-Historyczny Uniwersytetu Łódzkiego, 90-219 Łódź, ul. Kamińskiego 27a.

¹ R. T. Prinke, *Poradnik genealoga amatora*, Warszawa 1992; P. Szkutnik, *Poradnik genealogiczny dla Szadkowanina*, „Biuletyn Szadkowski”, t. 3, 2003, s. 145–154; M. Nowaczyk, *Poszukiwanie przodków. Genealogia dla każdego*, Warszawa 2005; P. Laskowicz, *Księga genealogiczna twojej rodziny. Praktyczny poradnik*, Warszawa 2005; K. Bąkała, *Genealogia. Praktyczny poradnik*, Warszawa 2007.

² W 2007 r. genealodzy stanowili 36% osób korzystających z zasobów Archiwum Państwowego w Łodzi. Zamówili oni 43 tys. jednostek aktowych, co stanowi 68% wszystkich akt zamówionych w tym roku. Zob.: T. Walkiewicz, *Materiały archiwalne do poszukiwań genealogicznych w zasobie Archiwum Państwowego w Łodzi*, „Rocznik Łódzki”, t. 57, 2010, s. 202.

³ Autor niniejszego artykułu jest jego współzałożycielem.

gminy Uniejów. W szkolnym programie zajęć z historii zawarte są treści zapoznające dzieci z tą opisującą związki rodzinne dyscypliną. Uczniowie zwykle są zachęceni do tworzenia własnych drzew genealogicznych, również w szkołach na terenie gminy Uniejów⁴. Gromadzeniu danych genealogicznych sprzyjają silne więzi emocjonalne krewnych i świadomość wspólnego pochodzenia, co może przejawiać się w spotkaniach nawet dalekich krewnych⁵. W lokalnym kwartalniku w ostatnich latach pojawiły się publikacje o charakterze wspomnieniowym, wykorzystujące dokumenty i przekazy rodzinne⁶, jak również źródła archiwalne, w tym księgi metrykalne⁷. We władzach samorządowych gminy Uniejów pojawiają się osoby zainteresowane genealogią⁸.

Genealodzy-amatorzy zwykle nie ograniczają swych wysiłków do odtworzenia koligacji rodzinnych. Gromadzenie wiedzy o przodkach zainteresowani zwykle zaczynają od wywiadów rodzinnych i przeglądania zbiorów rodzinnych. Poza przekazem ustnym zbierają rodzinne pamiątki.

W domowych szufladach możemy odnaleźć legitymacje, dyplomy, świadectwa, odpisy z metryk⁹, czy wypisy z akt notarialnych informujące o stanie majątkowym krewnych¹⁰. Genealogiczną faktografię można rekonstruować również na podstawie zachowanych nagrobków krewnych¹¹. Do opracowań opisujących krewnych można włączyć materiały o charakterze biograficznym, poszerzające

⁴ Zob.: B. Szymczak, A. Kałużna-Płaczek, *Ferie zimowe 2011. I tydzień Ferii*, „Uniejowskie Strony” 2011, nr 1(29), s. 24; B. Szymczak, M. Nitecka, *Ferie zimowe 2011. Okazuje się, że ferie na wsi nie muszą być nudne!*, „Uniejowskie Strony” 2011, nr 1(29), s. 26.

⁵ Wymianie tego typu informacji sprzyjają spotkania związane z rodzinnymi rocznicami. Również w gminie Uniejów można obserwować tego typu inicjatywy integracyjne. Zob.: AL., *Stąd nasz ród. Zjazd rodziny Lewandowskich*, „W Uniejowie” 2002, nr 10, s. 12.

⁶ Tego typu informacje zawierają szkice biograficzne przodków pisane przez potomków. Zob.: Z. Ulańska, *Żołnierz Września Jan Szyller (1904–1939)*, „W Uniejowie” 2006, nr 27, s. 14; U. Urbaniak, *Antoni Paczesny (1886–1940) podpułkownik, lekarz, ofiara zbrodni katyńskiej*, „W Uniejowie” 2008, nr 33, s. 15; A. Lewandowski, *Franciszek Świątczak – mechanik z Uniejowa (1864–1925)*, „W Uniejowie” 2009, nr 37, s. 13.

⁷ Cykl artykułów poświęconych przodkom. Zob.: H. Stefankiewicz-Witczak, *Tajemnica starej szuflady...*, „W Uniejowie” 2007, nr 31, s. 8–9; też, *Stanisława Tarczyńska-Matusiak*, „W Uniejowie” 2007, nr 32, s. 26–27; też, *Nieznani uniejowianom Tarczyńscy*, „W Uniejowie” 2008, nr 33, s. 24–25; też, *Z historii cechów rzemieślniczych. Szewc bez butów chodzi*, „W Uniejowie” 2008, nr 35, s. 27–30; też, *To tak daleko, a myślami blisko*, „W Uniejowie” 2009, nr 37, s. 24–26.

⁸ *Nowi w samorządzie*, „Uniejowskie Strony” 2004, nr 1/1, s. 7.

⁹ Dokumenty takie są licznie wykorzystywane we wspomnieniowych szkicach publikowanych w gminie Uniejów. Zob. np.: U. Urbaniak, *Urodzony w Uniejowskim Zamku*, „W Uniejowie” 2010, nr 41, s. 5; B. Zwolińska z d. Kamińska, *Ustronie*, „W Uniejowie” 2010, nr 41, s. 6–7.

¹⁰ Dokumenty tego typu pozwalają na odtworzenie stanu posiadania również rodzin chłopskich. Zob.: P. Szkutnik, *Gospodarstwo i rodzina chłopska w okolicach Szadku w XIX wieku. Część 1*, „Rocznik Łódzki”, t. 52, 2005, s. 91–118; tenże, *Gospodarstwo i rodzina chłopska w okolicach Szadku w XIX wieku. Część 2*, „Rocznik Łódzki”, t. 53, 2006, s. 67–87.

¹¹ P. Szkutnik, *Na zawsze razem. Rodzinny nagrobek Parczewskich*, „Wiadomości Ziemiańskie” 2009, nr 39, s. 50–55.

wiedzę o poszczególnych przedstawicielach rodzin. Są to źródła o charakterze narracyjno-opisowym, jak listy, fragmenty wspomnień, pamiętniki. Interesujące są również wzmianki prasowe o krewnych, nawet te drobne, jak np. ogłoszenia, reklamy, nekrologi. Wiedzę tę wzbogacają również źródła ikonograficzne – portrety i fotografie przodków oraz krewnych, jak również ich nagrobków. Opracowanie można również zaopatrzyć w mapy historyczne, zaznaczając na nich miejsca zamieszkania przodków i kierunki ich migracji. Ważnym aspektem poszukiwań może być również kolekcjonowanie autografów naszych przodków. Piszący te słowa w ten sposób tworzył genealogię własnej rodziny¹².

Poszukiwania genealogiczne angażują do działań polegających na rozwiązywaniu szeregu zagadek związanych z ustalaniem losów przodków i krewnych. Dokonane odkrycia sprawiają dużo satysfakcji, mimo konieczności przezwyciężenia wielu przeszkód. Ze względu na to, iż źródłem są zwykle rękopisy, wymagają one pokonania barier natury językowej (terminologia, języki obce: łacina, rosyjski, niemiecki) i paleo- i neograficznej (odczytywanie słów, rozwiązywanie skrótów).

Wiedza genealogiczna i chęć jej poszerzania ma również wymiar etyczno-moralny oraz emocjonalny. Kulturowanie tradycji rodzinnych polegające na utrwalaniu wiedzy o naszych przodkach jest wyrazem szacunku i hołdu dla tych, dzięki którym istniejemy. Jest ona bliska osobom zbierającym rodzinne pamiątki, obdarzonym wrażliwością, która nie pozwala im przejść obojętnie nad faktem np. likwidacji zapomnianego grobu prapradziadka¹³.

Odnalezienie informacji o odległych generacjach żyjących poza horyzontem pamięci współczesnych jest możliwe dzięki zachowanej dokumentacji archiwalnej. Podstawowym źródłem genealogicznym są księgi metrykalne. W ten sposób potocznie określane są rejestry parafian tworzone w kancelariach parafialnych. Ze względu na prawodawstwo, na mocy którego powstawały i powstają, należy je podzielić na metryki kościelne i akta stanu cywilnego.

PODSTAWY PRAWNE PROWADZENIA KSIĄG METRYKALNYCH

W okresie średniowiecza na ziemiach polskich nie prowadzono zapisów rejestrujących najważniejsze fakty z życia parafian. Początki metryk Kościoła rzymskokatolickiego sięgają XVI w. i wynikają z decyzji Soboru Trydenckiego. Księgi metrykalne miały służyć do rejestracji katolików. Prowadzenie metryk upo-

---

¹² Archiwum Uniwersytetu Łódzkiego (dalej: AUŁ), P. Szkutnik, *Genealogia Szkutników* (mpis), Łódź 2002.

¹³ P. Szkutnik, *Dlaczego warto zainteresować się rodzinną genealogią?*, „Szkolne Więści. Pismo Przyjaciół Szkoły” 2002, nr 56, s. 20–21; tenże, *W jaki sposób odtworzyć rodzinną genealogię?*, „Szkolne Więści. Pismo Przyjaciół Szkoły” 2003, nr 62, s. 29–30; tenże, *Cenne źródło dla nauczyciela regionalisty – księgi parafialne*, „Szkolne Więści. Pismo Przyjaciół Szkoły” 2003, nr 67, s. 27–28.

wszechniono na ziemiach polskich w XVII w.¹⁴ W XVIII w., szczególnie w drugiej połowie, były zwykle prowadzone systematycznie, starannie i dokładnie. Często poszerzano zakres informacji w nich zawartych¹⁵. Początkowo rejestrowano głównie chrzty i śluby, jednak już dla XVII w. są zachowane księgi zgonów/pochówków. Do XIX w. kościelne księgi metrykalne były prowadzone w języku łacińskim.

Wprowadzone w 1808 r. akta stanu cywilnego powstały na mocy Kodeksu Napoleona na użytek administracji państwowej. W 1825 r. połączono je z aktami kościelnymi¹⁶, choć administracja kościelna nadal sporządzała osobne metryki łacińskie. Początkowo były prowadzone w języku polskim, a w latach 1868–1915 w języku rosyjskim¹⁷. Prowadzenie tych akt należało również do obowiązków proboszczów poszczególnych parafii. Akta stanu cywilnego tworzone w dwóch egzemplarzach – jeden (unikat) pozostawał w parafii, natomiast drugi był odsyłany do archiwum lokalnego sądu pokoju (obecnie znajduje się w archiwum państwowym)¹⁸. Poza aktami stanu cywilnego duchowni prowadzili ww. księgi metrykalne łacińskie, co powoduje, iż niejednokrotnie dla XIX w. mamy aż trzy księgi prowadzone jednocześnie, w których zapisywano te same fakty (z różną szczegółowością).

ZAKRES GEOGRAFICZNY I CHRONOLOGICZNY ORAZ MIEJSCA PRZECHOWYWANIA KSIĄG

Zakres geograficzny faktów notowanych w księgach metrykalnych powiązany jest z parafialnym podziałem administracyjnym. Na terenie gminy Uniejów funkcjonuje obecnie 5 parafii: Chwalborzyce, Spycimierz, Uniejów, Wielenin i Wilamów. Do parafii Chwalborzyce należy jedynie Roźniatów Kolonia z gminy Uniejów. Miejscowość Roźniatów Kolonia powstała stosunkowo niedaw-

¹⁴ K. Dobrowolski, *Znaczenie metryk kościelnych dla badań naukowych*, „Rocznik Towarzystwa Heraldycznego we Lwowie”, t. 5, 1920, s. 92; J. Kurpas, *Początki ksiąg metrykalnych*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne” (dalej: ABMK), t. 2, 1961, z. 1–2, s. 19–21; B. Kumor, *Metryki parafialne w archiwach diecezjalnych*, „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej”, R. 14, 1966, nr 1, s. 65–66; W. Dworzaczek, *O badaniach genealogicznych nad dawną rodziną*, [w:] *Spoleczeństwo staropolskie. Studia i szkice*, t. 2, red. A. Wyczański, Warszawa 1979, s. 183; R. Kotecki, *Rejestracja metrykalna wiernych w świetle potrydenckiego ustawodawstwa Kościoła katolickiego*, „Nasza Przeszłość”, t. 112, 2009, s. 135–179; R. Jop, *Metryki parafialne wyznania rzymskokatolickiego – stan wiedzy i potrzeby badawcze*, [w:] *Dyplomatyka staropolska – stan obecny i perspektywy badań*, red. W. Chorążyczewski, J. Tandecki, Toruń 2011, s. 143–157.

¹⁵ W. Kowalski, *Znaczenie archiwów parafialnych w badaniach nad dziejami przedrozbiorowymi*, ABMK, t. 75, 2001, s. 29.

¹⁶ *Dziennik praw Królestwa Polskiego*, t. 10, Warszawa 1825, s. 41.

¹⁷ A. Kopiczyńska, *Akta władz administracji gubernialnej Królestwa Polskiego w latach 1867–1915*, Warszawa 2004, s. 14–15.

¹⁸ W. Jemielity, *Akta stanu cywilnego w Księstwie Warszawskim i Królestwie Polskim*, „Prawo Kanoniczne”, R. 38, 1995, nr 1–2, s. 169; M. Pawiński, *Akta stanu cywilnego w Królestwie Polskim w pierwszej połowie XIX w.*, „Archeion”, t. 104, 2002, s. 206.

no¹⁹, stąd brak zapisów w starszych metrykach o jej mieszkańcach. Cztery pozostałe parafie funkcjonowały na terenie gminy już w średniowieczu²⁰.

Zniszczenia wojenne, klęski elementarne, brak konserwacji w wielu przypadkach doprowadziły do unicestwienia części ksiąg wytworzonych w kancelariach parafialnych. Parafie z gminy Uniejów posiadają jednak dość dobrze zachowaną dokumentację metrykalną, umożliwiającą odtworzenie genealogii przynajmniej do XVIII w., a przy zaistnieniu korzystnych czynników (np. stały pobyt przodków w parafii i stabilność nazwiska) do końca XVI w.

Księgi metrykalne łacińskie oraz unikaty akt stanu cywilnego przechowują archiwa kościelne. Księgi z okresu staropolskiego znajdują się w Archiwum Diecezjalnym we Włocławku i Bibliotece Miejskiej w Łodzi. Metryki od XIX w. do czasów współczesnych znajdują się w archiwach poszczególnych parafii. Duplikaty ksiąg stanu cywilnego aż do początku XX w. znajdują się w archiwach państwowych.

Akta z ostatnich 100 lat z obszaru gminy przechowuje Urząd Stanu Cywilnego w Uniejowie, przekazując następnie starsze roczniki do archiwum państwowego w Koninie. Od czasu II wojny światowej dla urzędów stanu cywilnego nie obowiązywał parafialny podział administracyjny. W latach 50. XX w. przejściowo funkcjonowały odrębne urzędy stanu cywilnego w Ładawach, Orzeszkowie, Kościelnicy prowadzące własne księgi. Obecnie Urząd Stanu Cywilnego w Uniejowie rejestruje dane mieszkańców z obszaru całej gminy²¹.

Poniżej przedstawiono zakresy lat zachowanych ksiąg metrykalnych. W nawiasach podano miejsca ich przechowywania.

Parafia Spycimierz

Mimo iż parafia Spycimierz jest najstarszą na terenie gminy Uniejów, to jej księgi metrykalne zachowały się jedynie od XVIII w. Zależność od kolegiaty w Uniejowie powodowała, że zapisy dotyczące Spycimierza można również odnaleźć w księgach parafii Uniejów²². W 1. połowie XIX w. parafia ta stała się integralną częścią parafii Uniejów i dopiero ok. 1865 r. uzyskała samodzielność²³. Zachowane metryki parafii Spycimierz obejmują następujące lata:

– chrzty 1723–1799, małżeństwa 1724–1795 i zgonów 1739–1799 (Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. Marszałka Józefa Piłsudskiego (dalej: WMBP im. MJP) w Łodzi) (zob. ryc. 1); sumariusz 1723–1799 (Archiwum Diecezjalne we Włocławku (dalej: ADWł));

¹⁹ Nie widnieje na mapie z początku XX w. Zob.: *Karte des westlichen Russlands*, Berlin 1915.

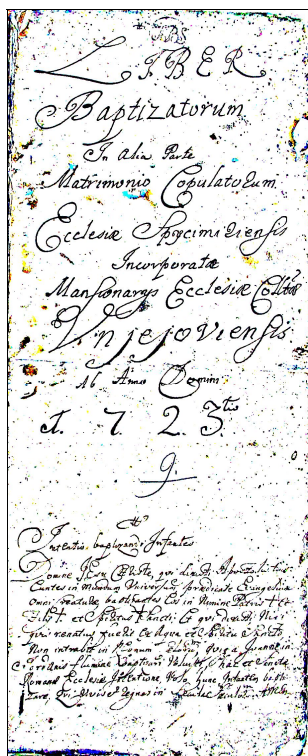
²⁰ *Uniejowskie strony. Karty z przeszłości odległej, nieznannej i bliskiej gminy Uniejów*, red. J. Szymczak, Łódź–Uniejów 2008, s. 30–33.

²¹ Informacje z ewidencji ludności w Urzędzie Miasta Uniejów (wywiad z 7 maja 2012 r.).

²² Archiwum Diecezjalne we Włocławku (dalej: ADWł), Księgi metrykalne (dalej: KM) par. Uniejów (Sumariusz chrztów, ślubów, zgonów 1612–1808), sygn. 71, s. 152.

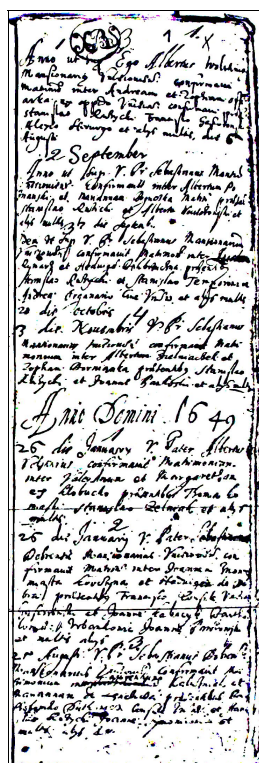
²³ *Uniejowskie strony. Karty...*, s. 30–31.

- urodzenia, małżeństwa, zgony 1821 (ADW1);
- urodzenia 1867–1940, od 1945; śluby 1867–1938, od 1945; zmarli 1867–1940, od 1945 (Archiwum Parafialne (dalej: AP) w Spycimierzu)²⁴,
- urodzenia, małżeństwa, zgony 1867–1875, z czego zmikrofilmowano lata 1867–1875 (Archiwum Państwowe w Łodzi (dalej: APŁ)); 1876–1909, z czego zmikrofilmowano lata 1876–1884 (Archiwum Państwowe w Poznaniu Oddział w Koninie (dalej: APPoK)).

Ryc. 1. Karta tytułowa książki metrykalnej parafii Spycimierz z 1723 r.

Źródło: WMBP im. MJP w Łodzi, Dział zbiorów specjalnych (Akta USC, Księga 3 aktów: urodzeń, zaślubin i zejścia parafii w Spycimierzu, pow. turecki 1723–1799, chrzty, 1781, nr 1), Rps LXXV/5, k. nlb.

Ryc. 2. Pierwsza strona książki metrykalnej ślubów parafii Uniejów z zapisami z lat 1648–1649

Źródło: ADW1, KM Uniejów (Księga ślubów 1648–1696), sygn 73, s. 1

²⁴ Rocznik Diecezji Włocławskiej 2011, Włocławek 2011, s. 962. Zakresy lat skorygowane przez proboszcza parafii Spycimierz ks. mgr. Wojciecha Kaźmierczaka. Wywiad z 30 kwietnia i 4 maja 2012 r.

Parafia Uniejów

W okresie staropolskim księgi metrykalne parafii Uniejów były prowadzone osobno dla miasta i dla wiosek parafialnych, z których te ostatnie są lepiej zachowane²⁵. Najstarsze metryki z parafii Uniejów sięgają 400 lat wstecz. Prezentują się następująco:

– chrzty/urodzenia 1612–1905 (dla lat 1781–1785 zachował się tylko sumariusz), 1947–1952 (ADWł); 1870–1940 (niekompletne), od 1945 (AP w Uniejowie)²⁶;

– małżeństwa 1612–1876 (zob. ryc. 2) (dla lat 1612–1613, 1781–1785 zachował się tylko sumariusz), 1884–1890, 1947–1953 (ADWł); 1877–1940 (niekompletne), od 1946 (AP w Uniejowie)²⁷;

– zgony 1612–1870, 1884–1890 (dla lat 1612–1613, 1677, 1783–785, 1884, 1890 zachował się tylko sumariusz) (ADWł); 1870–1919, 1933–1940, od 1945 (AP w Uniejowie)²⁸.

– urodzenia, małżeństwa, zgony 1808–1855, 1876–1909 (APPoK); z czego zmikrofilmowano lata 1808–1839, 1843–1848, 1851–1855, 1876–1884 (Archiwum Państwowe w Poznaniu, dalej: APP); 1856–1875, z czego zmikrofilmowano lata 1856–1875 (APŁ).

Parafia Wielenin

Najstarsze zapisy metrykalne w gminie Uniejów zachowały się dla parafii Wielenin:

– chrzty/urodzenia 1594–1694, 1696–1909 (dla lat 1781–1802 zachował się sumariusz) (ADWł); 1851–1940, od 1945 (AP w Wieleninie)²⁹;

– małżeństwa 1594–1690, 1696–1780, 1803–1880 (zob. ryc. 3) (ADWł); 1881–1940, od 1945 (AP w Wieleninie)³⁰;

– zgony 1594–1690, 1696–1780, 1803–1879 (ADWł); 1880–1940, od 1945 (AP w Wieleninie)³¹.

– urodzenia, małżeństwa, zgony 1817–1855, 1876–1909 (APPoK), z czego zmikrofilmowano lata 1817–1855, 1876–1884 (APP); 1856–1875, z czego zmikrofilmowano lata 1856–1875 (APŁ).

---

²⁵ W. Kujawski, *Rola instytucji kościelnych w życiu miasta*, [w:] *Uniejów. Dzieje miasta*, red. J. Szymczak, Uniejów 1995, s. 392.

²⁶ *Rocznik Diecezji Włocławskiej...*, s. 941.

²⁷ Tamże.

²⁸ Tamże.

²⁹ Tamże, s. 968.

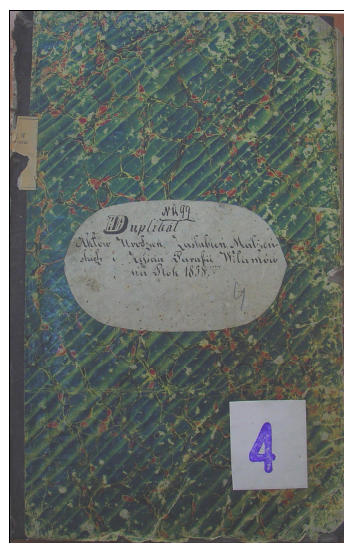
³⁰ Tamże.

³¹ Tamże.

Ryc. 3. Karta tytułowa książki metrykalnej ślubów z 1803 r.
Źródło: ADWł, KM Wielenin (Księga ślubów 1803–1866), sygn 7, k. nłb.

Ryc. 4. Obwoluta książki akt stanu cywilnego parafii Wilamów z 1858 r.
Źródło: APŁ, USC Wilamów, 1858

Parafia Wilamów

Najgorzej zachowane (pod względem chronologicznym) książki metrykalne posiada parafia Wilamów. Najstarsze pochodzą dopiero z 2. połowy XVIII w.:

– chrzty/urodzenia 1762, 1771–1821, 1823–1824, 1826–1877 (ADWł); 1872–1940, od 1945 (AP w Wilamowie)³²;

– małżeństwa 1770–1873 (ADWł); 1851–1940, od 1945 (AP w Wilamowie)³³;

– zgony 1771–1824, 1826–1880 (ADWł); 1869–1940, od 1945 (AP w Wilamowie)³⁴;

– urodzenia, małżeństwa, zgony 1819–1855, 1876–1909 (APPoK); z czego zmikrofilmowano lata 1819–1855, 1876–1884 (APP); 1856–1875 (zob. ryc. 4), z czego zmikrofilmowano lata 1866–1875 (APŁ)³⁵.

³² Tamże, s. 971.

³³ Tamże.

³⁴ Tamże.

³⁵ Zakresy chronologiczne ksiąg metrykalnych poszczególnych parafii, znajdujących się w archiwach państwowych i diecezjalnym, podano na podstawie bazy Pradziad (<http://baza.archiwa.gov.pl/sezam/pradziad.php>), zamieszczonej na stronie internetowej Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych oraz wykazów mikrofilmów (<https://www.familysearch.org/#form=catalog>) prezentowanych na stronie Kościoła Mormonów. Dane te skorygowano w oparciu o *Archiwum Państwowe*

Kopie metryk ww. czterech parafii w postaci mikrofilmów posiada Kościół Jezusa Chrystusa Świętych w Dniach Ostatnich (Mormoni), który udostępnia je odpłatnie w swych świątyniach na terenie Polski, np. w Warszawie.

Dość dobrze zachowane metryki parafialne umożliwiają odtworzenie genealogii miejscowych rodzin wiele generacji wstecz. Myślę, że ułatwiającym poszukiwania genealogiczne rozwiązaniem byłoby zbudowanie elektronicznej bazy zawierającej dane z rejestrów metrykalnych poczynając od XVI do XX w. wszystkich mieszkańców żyjących na terenie gminy. Następnym krokiem byłoby zbudowanie na ich podstawie, w odpowiednim programie, wzajemnych powiązań pokrewieństwa i powinowactwa. W ten sposób można ustalić powiązania między osobami, u których świadomość wspólnego pochodzenia dawno się zatarła.

Bibliografia

- AL., *Stąd nasz ród. Zjazd rodziny Lewandowskich*, „W Uniejowie” 2002, nr 10.
Archiwum Diecezjalne we Włocławku, Wykaz mikrofilmów metryk (mpis), 2011.
Archiwum Diecezjalne we Włocławku, Księgi metrykalne par. Uniejów (Sumariusz chrztów, ślubów, zgonów 1612–1808), sygn. 71; (Księga ślubów 1648–1696), sygn. 73.
Archiwum Diecezjalne we Włocławku, Księgi Metrykalne par. Wielenin (Księga ślubów 1803–1866), sygn. 7.
Archiwum Państwowe w Łodzi. Informator o zasobie, oprac. M. Janik, M. Wilmański, Łódź 1996.
Archiwum Państwowe w Łodzi, Urząd Stanu Cywilnego Wilamów, 1858.
Archiwum Uniwersytetu Łódzkiego, P. Szkutnik, *Genealogia Szkutników* (mpis), Łódź 2002.
Baza pradziad (<http://baza.archiwa.gov.pl/sezam/pradziad.php>) na stronie internetowej Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych.
Bąkała K., *Genealogia. Praktyczny poradnik*, Warszawa 2007.
Dobrowolski K., *Znaczenie metryk kościelnych dla badań naukowych*, „Rocznik Towarzystwa Heraldycznego we Lwowie”, t. 5, 1920.
Dworzaczek W., *O badaniach genealogicznych nad dawną rodziną*, [w:] *Spółeczeństwo staropolskie. Studia i szkice*, t. 2, red. A. Wyczański, Warszawa 1979.
Dziennik praw Królestwa Polskiego, t. 10, Warszawa 1825.
Jemielity W., *akta stanu cywilnego w Księstwie Warszawskim i Królestwie Polskim*, „Prawo Kanoniczne”, R. 38, 1995, nr 1–2.

---

w Łodzi. *Informator o zasobie*, oprac. M. Janik, M. Wilmański, Łódź 1996; *Księgi metrykalne i stanu cywilnego w archiwach państwowych w Polsce. Informator*, oprac. A. Laszuk, Warszawa 2000, s. 368, 415, 426, 431 oraz dostępny w 2011 r. w pracowni naukowej Archiwum Diecezjalnego we Włocławku Wykaz mikrofilmów metryk (w maszynopisie). Zakresy chronologiczne ksiąg poprawiono również w oparciu o księgi metrykalne: Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. Marszałka Józefa Piłsudskiego (dalej: WMBP im. MJP) w Łodzi, Dział zbiorów specjalnych, Akta Urzędnika Stanu Cywilnego. Księga 3 aktów: urodzeń, zaślubin i zejścia parafii w Spicimierzu, pow. turecki, 1723–1799, Rps LXXV/5; ADWł, Księgi metrykalne (dalej: KM) par. Uniejów (Sumariusz chrztów, ślubów, zgonów 1612–1808), sygn. 71.

- Jop R., *Metryki parafialne wyznania rzymskokatolickiego – stan wiedzy i potrzeby badawcze*, [w:] *Dyplomatyka staropolska – stan obecny i perspektywy badań*, red. W. Chorążyczewski, J. Tandecki, Toruń 2011.
- Karte des westlichen Russlands*, Berlin 1915.
- Kopiczyńska A., *Akta władz administracji gubernialnej Królestwa Polskiego w latach 1867–1915*, Warszawa 2004.
- Kotecki R., *Rejestracja metrykalna wiernych w świetle potrydenckiego ustawodawstwa Kościoła katolickiego*, „Nasza Przeszłość”, t. 112, 2009.
- Kowalski W., *Znaczenie archiwów parafialnych w badaniach nad dziejami przedrozbiorowymi*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”, t. 75, 2001.
- Kujawski W., *Rola instytucji kościelnych w życiu miasta*, [w:] *Uniejów. Dzieje miasta*, red. J. Szymczak, Uniejów 1995.
- Kumor B., *Metryki parafialne w archiwach diecezjalnych*, „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej”, R. 14, 1966, nr 1.
- Kujawski W., *Rola instytucji kościelnych w życiu miasta*, [w:] *Uniejów. Dzieje miasta*, red. J. Szymczak, Uniejów 1995.
- Kurpas J., *Początki ksiąg metrykalnych*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”, t. 2, 1961, z. 1–2.
- Laskowicz P., *Księga genealogiczna twojej rodziny. Praktyczny poradnik*, Warszawa 2005.
- Lewandowski A., *Franciszek Świątczak – mechanik z Uniejowa (1864–1925)*, „W Uniejowie” 2009, nr 37.
- Nowaczyk M., *Poszukiwanie przodków. Genealogia dla każdego*, Warszawa 2005.
- Nowi w samorządzie*, „Uniejowskie Strony” 2004, nr 1/1.
- Pawiński M., *Akta stanu cywilnego w Królestwie Polskim w pierwszej połowie XIX w.*, „Archeion”, t. 104, 2002.
- Prinke R. T., *Poradnik genealoga amatora*, Warszawa 1992.
- Rocznik Diecezji Włocławskiej*, Włocławek 2011.
- Stefankiewicz-Witczak H., *Tajemnica starej szuflady....*, „W Uniejowie” 2007, nr 31.
- Stefankiewicz-Witczak H., *Stanisława Tarczyńska-Matusiak*, „W Uniejowie” 2007, nr 32.
- Stefankiewicz-Witczak H., *Nieznani uniejowianom Tarczyńscy*, „W Uniejowie” 2008, nr 33.
- Stefankiewicz-Witczak H., *Z historii cechów rzemieślniczych. Szewc bez butów chodzi*, „W Uniejowie” 2008, nr 35.
- Stefankiewicz-Witczak H., *To tak daleko, a myślami blisko*, „W Uniejowie” 2009, nr 37.
- Szkutnik P., *Dlaczego warto zainteresować się rodzinną genealogią?*, „Szkolne Wieści. Pismo Przyjaciół Szkoły” 2002, nr 56.
- Szkutnik P., *W jaki sposób odtworzyć rodzinną genealogię?*, „Szkolne Wieści. Pismo Przyjaciół Szkoły” 2003, nr 62.
- Szkutnik P., *Cenne źródło dla nauczyciela regionalisty – księgi parafialne*, „Szkolne Wieści. Pismo Przyjaciół Szkoły” 2003, nr 67.
- Szkutnik P., *Poradnik genealogiczny dla szadkowianina*, „Biuletyn Szadkowski”, t. 3, 2003, s. 145–154.
- Szkutnik P., *Gospodarstwo i rodzina chłopska w okolicach Szadku w XIX wieku. Część I*, „Rocznik Łódzki”, t. 52, 2005.

- Szkutnik P., *Gospodarstwo i rodzina chłopska w okolicach Szadku w XIX wieku. Część 2*, „Rocznik Łódzki”, t. 53, 2006.
- Szkutnik P., *Na zawsze razem. Rodzinny nagrobek Parczewskich*, „Wiadomości Ziemiańskie” 2009, nr 39.
- Szymczak B., Kałużna-Płaczek A., *Ferie zimowe 2011. I tydzień ferii*, „Uniejowskie Strony” 2011, nr 1/29.
- Szymczak B., Nitecka M., *Ferie zimowe 2011. Okazuje się, że ferie na wsi nie muszą być nudne!*, „Uniejowskie Strony” 2011, nr 1/29.
- Ulańska Z., *Żołnierz Września Jan Szyller (1904–1939)*, „W Uniejowie” 2006, nr 27.
- Uniejowskie strony. Karty z przeszłości odległej, nieznanej i bliskiej gminy Uniejów*, red. J. Szymczak, Łódź–Uniejów 2008.
- Urbaniak U., *Antoni Paczesny (1886–1940) podpułkownik, lekarz, ofiara zbrodni katyńskiej*, „W Uniejowie” 2008, nr 33.
- Urbaniak U., *Urodzony w Uniejowskim Zamku*, „W Uniejowie” 2010, nr 41.
- Walkiewicz T., *Materiały archiwalne do poszukiwań genealogicznych w zasobie Archiwum Państwowego w Łodzi*, „Rocznik Łódzki”, t. 57, 2010.
- Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Łodzi, Dział zbiorów specjalnych, Akta Urzędnika Stanu Cywilnego. Księga 3 aktów: urodzeń, zaślubin i zejścia parafii w Spicimierzu, pow. turecki, 1723–1799, Rps LXXV/5. Wykazów mikrofilmów (<https://www.familysearch.org/#form=catalog>) na stronie internetowej Kościoła Mormonów.
- Wywiad z 30 kwietnia i 4 maja 2012 r. z proboszczem parafii Spycimierz ks. Wojciechem Kaźmierczakiem.
- Wywiad z 7 maja 2012 r. Informacje z ewidencji ludności w Urzędzie Miasta Uniejów.
- Zwolińska B. z d. Kamińska, *Ustronie*, „W Uniejowie” 2010, nr 41.

REGIONAL GENEALOGY HANDBOOK – REGISTERS PRESERVED IN ROMAN-CATHOLIC PARISHES IN UNIEJÓW MUNICIPALITY

Summary

Genealogy is becoming increasingly popular in Poland. Growing interest in family history, including genealogy, is also visible in Uniejów municipality. Reconstruction of the history of a particular family over several generations is based on orally transmitted information and stories, and private documents. The history of older generations can be established only by studying archival documents. Parish registers of births, marriages and deaths kept by the Roman-Catholic Church and documents in state registries are the primary source for genealogical research. Documents for four parishes in Uniejów municipality have been preserved in a fairly good state: Wielenin (since 1594), Uniejów (since 1612), Spycimierz (since 1723) and Wilamów (since 1762).